

ДО ПИТАННЯ НАУКОВО-МЕТОДИЧНИХ АСПЕКТІВ МОДЕРНІЗАЦІЇ ФІЛОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ

Філологічна освіта сьогодні переживає складний період. Він пов'язаний із завершенням традиційної системи навчання у ЗВО і переходом на нову європеїзовану систему, поки малозрозумілу викладачеві і студентові. Європеїзована система української освіти – це інший тип навчання, а принципи управління освітнім процесом, закладені в проекти нових стандартів бакалаврів, нерідко не тільки не зрозумілі, а й викликають відвертий подив з боку викладачів, особливо коли планується активна участь студентів у процесі формування освітнього плану. Адже якщо співвіднести цю вимогу з реальними знаннями і освітнім потенціалом сучасних абітурієнтів, які поступають за системою зовнішнього оцінювання, які часто вибирають не спеціальність, а факультет, куди вистачає балів, то нові положення організації навчання викликають, м'яко кажучи, сумніви, але частіше – просто неприйняття.

Напрями модернізації української системи вищої освіти є предметом дослідження багатьох науковців, які опікуються проблемами професійної освіти. Курс розвитку окреслений у посібнику «Вища освіта України і Болонський процес» за редакцією В. Кременя [1]. Основні засади розвитку вищої освіти України в контексті Болонського процесу визначають І. Бабин, Я. Болюбаш, В. Грубінко, К. Левківський, М. Степко, В. Шинкарук [5] та ін. Методологічні засади професійної підготовки майбутнього вчителя в контексті євроінтеграційних процесів розроблені О. Дубасенюк [2]. У теоретичних дослідженнях і на практиці науковці зважають на Рекомендації Ради Європи, де значна увага приділяється мовній освіті майбутнього фахівця, що покликана забезпечити європейську мобільність, взаєморозуміння, співпрацю [3]. Тому можна погодитись із Л. Мацько та О. Семеног, що модернізація освітніх процесів суттєво впливає і на професійну підготовку майбутніх учителів-філологів [4].

Саме гуманітарна освіта в своєму реформованому вигляді, крім створення корпусу фахівців, що відповідає потребам ринку, повинна мати можливість сприяти створенню урівноваженої картини культурного світу, подолати те, що іноді називають інформаційним «хаосом», що виник у сфері гуманітарного знання в пострадянську епоху. У цьому плані реформування української вузівської освіти повинне відповідати провідній європейській тенденції забезпечення через багаторівневу систему нової якості свідомості, активності і особистого вибору в процесі вузівського навчання і післявузівської підготовки для кожного студента. При цьому незайве буде нагадати, що тим самим українська освіта по суті повернеться до своїх основ – визнання основною цінністю самої освіти і знань, у тому числі і в гуманітарній сфері.

Як відомо, сучасні процеси модернізації в сфері освіти забезпечуються декількома її складовими: це зміст і структура освіти, технологія і методика навчання і його ресурсне забезпечення. Розробка нового покоління державних стандартів освіти навряд чи має зводитись до формальних нововведень: структуру освітнього процесу можна просто співвіднести з європейськими стандартами, але з урахуванням вітчизняних традицій побудови університетського навчання. Тому більшість прихильників залучення України до Болонського процесу особливо звертають увагу на благотворне значення істотного підвищення академічної мобільності студентів і викладачів. Проте міжвузівська і міжнародна мобільність навряд чи стане домінуючою тенденцією здобування вищої освіти, і є більш вагомими причини, що спонукають до змін у вітчизняних ЗВО.

Для українських ЗВО важливе значення може мати перехід до модульної системи організації освітнього процесу. Значна переробка змістових установок і формальних принципів підготовки бакалавра-гуманітарія і здійснення істотних змін у підходах до формування переліку та змісту загальнопрофесійних дисциплін в нових державних стандартах враховує комплексний підхід до передбачуваних змін на основі взаємозв'язку ряду найважливіших компонентів. Це зміни співвідношення аудиторної і самостійної роботи студентів у бік збільшення частки самонавчання в освітньому процесі; збільшення гнучкості освітніх програм, можливість отримання первинних професійних навичок у декількох споріднених галузях діяльності і одночасно – профілізацію випускника – бакалавра для продовження освіти на другому рівні за програмами фахівця або магістра, що входять у даний напрям підготовки. Все це спричиняє за собою зміну змісту дисциплін з урахуванням сучасних досягнень науки і нових можливостей навчання на базі впровадження новітніх інформаційних технологій. При цьому як система кредитів, так і введення модульного навчання спонукають внести докорінні зміни до організації освітнього процесу в системі відносин між студентом, викладачем і ЗВО. Якщо в традиційній системі навчання головним був зв'язок Держстандарт – навчальний план – дисципліна – студент, то в новій системі модуль стає однією з найважливіших одиниць, що регулюють і програму навчання, і діяльність викладачів, і сам процес навчання студентом, і оцінку його знань аж до одержання відповідної кваліфікації. В результаті студент не лише як об'єкт, але і як суб'єкт навчання стає основною фігурою всього освітнього процесу.

Очевидно, що модульний підхід до освітнього процесу безпосередньо пов'язаний з кредитово-заліковою системою, поза нею нездійснений і передбачає істотні заходи щодо змін в організації освітнього процесу. По-перше, модуль припускає висунення на перший план питання про ступінь трудомісткості для студентів тієї або іншої частини навчального плану. Тому він повинен включати всі види роботи студента: аудиторну, самостійну, іспити, участь у семінарах і індивідуальних співбесідах з викладачами, презентаціях, дискусіях, курсові та інші види письмових робіт (наприклад, реферати). У модулі враховується співвідношення між аудиторною і самостійною роботою. Зокрема, перенесення акценту на самостійну роботу студентів при

можливостях доступу, що істотно розширилися, до різних баз інформації, до наукової і навчальної літератури має спричинити значні зміни в концепції викладання.

При модульній системі аудиторний час не може використовуватися тільки для передавання заздалегідь відібраної інформації від викладача до студентів на лекціях або повторення цієї інформації студентами на семінарах. Основна увага має бути приділена освітленню основних проблем дисципліни і коментуванню різних теорій або концепцій, що забезпечує студентам можливості для самостійного їх освоєння, пошуку, аналізу та інтерпретації різноманітної інформації. Це слід супроводжувати введенням модульного графіка освітнього процесу впродовж всього навчального року, що є практичною реалізацією принципу неперервності навчання в його основних компонентах і дозволить скоротити багатотижневі екзаменаційні сесії, а головне, спонукатиме студента рівномірніше використовувати час для освоєння окремих предметів і всієї освітньої програми.

Перехід до модульної системи організації освітнього процесу може стати ефективним засобом інтеграції теоретичної і практичної підготовки і забезпечення спеціалізації студентів. Разом з теоретичним освоєнням певного курсу модуль обов'язково містить у собі не лише різного типу контрольні завдання і процедури, а й включає практики (зокрема, і виробничі), а також вимагає оволодіння навичками відбору й аналізу конкретного матеріалу, комп'ютерної грамотності тощо. Звісно, модульний підхід не повинен повністю замінити традиційну лінійну або послідовно-логічну схему освоєння дисциплін за тією або іншою освітньою програмою або спеціальністю. Одне з головних завдань модуля – забезпечити багатоаспектність подання навчального і наукового матеріалу та підвищити академічну мобільність і компетентність кожного студента на основі індивідуальної навчальної програми та індивідуального темпу її освоєння.

Прихильники входження України в Болонський процес досить активно вивчають відповідний зарубіжний досвід і відзначають, що особливо широкого поширення модульне навчання набуло у ряді західних країн (США, Англія, ФРН, Швеція, Нідерланди). Найзагальнішою особливістю цього типу навчання є послідовне освоєння студентами окремих модулів, об'єднаних єдиною освітньою програмою, але розділених на різні групи за ступенем складності і важливості для майбутньої спеціалізації випускників. При модульному навчанні кожен студент працює самостійно в рамках бально-рейтингової системи по запропонованому йому деканатом індивідуальному плану і може переходити від модуля до модуля у міру засвоєння матеріалу, в окремих випадках незалежно від інших модулів.

Список використаної літератури

1. *Вища освіта України і Болонський процес*: Навчальний посібник / За ред. В.Г.Кременя. Тернопіль: Навчальна книга: Богдан. 2004. 384 с.
2. Дубасенюк, О. А. *Методологічні засади професійної підготовки майбутнього вчителя. Модернізація вищої освіти в контексті*

євроінтеграційних процесів : Зб.наук.пр. учасників Всеукраїнського методологічного семінару з міжнародною участю. Житомир: Вид-во ЖДУ ім.І.Франка. 2007. С. 44-53.

3. *Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання.* Науковий редактор українського видання С.Ю.Ніколаєва. К.: Ленвіт. 2003. 273 с.

4. Мацько, Л. І. Мовна особистість науковця ХХІ століття. *Філософія педагогічної майстерності: Зб.наук.пр.* Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих АПН України / Редкол.: Н.Г.Ничкало та ін. Київ-Вінниця: ДОВ „Вінниця”. 2008. С.222-230.

5. *Основні засади розвитку вищої освіти України в контексті Болонського процесу* (документи і матеріали 2003-2004 рр.) / За ред. В.Г. Кременя. Тернопіль: Вид-во ТДПУ імені В. Гнатюка. 2004.

Кириленко Валерій,
Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського
Кириленко Неля
Комунальний заклад вищої освіти
«Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж»

ПСИХОЛОГІЧНА ГОТОВНІСТЬ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ДО ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

У процесі дистанційного навчання відбувається інтеграція психолого-педагогічних, педагогічних, інформаційно-комунікаційних технологій, що відповідає сучасним вимогам та можливостям ефективної взаємодії студентів та викладача в парадигмі дистанційного навчального середовища. Наявний стан розвитку дистанційного навчання нині повністю не відповідає вимогам організації навчального процесу і потребує удосконалення. Навчальні заклади, які його здійснюють, стикаються з необхідністю його інформаційно-методичного забезпечення.

Практичне втілення дистанційного навчання значно випереджає відповідні наукові, зокрема психолого-педагогічні розробки, що не дозволяє повністю задіяти надзвичайно багатий його дидактичний потенціал. Відсутні психологічні дослідження проєктування систем дистанційного навчання з урахуванням чинників їхньої ефективності. Визначення психолого-педагогічних засад дистанційного навчання є необхідною умовою в освітньому процесі.

Розробка психолого-педагогічних засад ефективності дистанційного навчання сприятиме вирішенню його провідного соціального завдання – забезпеченню можливостей здобуття неперервної освіти будь-якого рівня та